

ЕКОЛОГІЧНЕ, ЗЕМЕЛЬНЕ, АГРАРНЕ ПРАВО

Клоченко Т.О

студент,

Науковий керівник: Прокопович Л.О.

кандидат юридичних наук, доцент,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

ОСОБЛИВОСТІ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНИЙ ФОНД

Сучасні демократичні перетворення в нашій країні неминуче торкаються питань, які пов'язані з проявами заподіяння шкоди природі отже, порушення законодавства про природно-заповідний фонд України тягне за собою притягнення винних осіб до юридичної відповідальності. Під юридичною відповідальністю за екологічні правопорушення розуміють відносини між державою в особі правоохоронних органів, спеціально уповноважених органів у галузі екології та природних ресурсів, інших спеціально уповноважених суб'єктів, – з одного боку, і фізичними особами (громадянами, посадовими чи службовими) – з іншого щодо застосування до порушників відповідних стягнень. Через механізм юридичної відповідальності реалізується державний примус до виконання законодавства. Юридична відповідальність виконує такі основні функції: стимулюючу до виконання норм законодавства про природно-заповідний фонд, компенсаційну, оскільки спрямована на відшкодування втрат в природному середовищі, превентивну, що пов'язана з попередженням нових правопорушень, і карну, що забезпечує покарання особи, винної у вчиненні екологічних правопорушень. На підставі ст. 64 Закону України «Про природно-заповідний фонд України» порушення законодавства України про природно-заповідний фонд тягне за собою дисциплінарну, адміністративну, цивільну або кримінальну відповідальність [1, с. 3]. Залежно від характеру правопорушення, його тяжкості, особи, що вчинила протиправне діяння, розрізняють дисциплінарну, адміністративну та кримінальну відповідальність. Незалежно від притягнення до одного з цих трьох видів відповідальності, на винного може бути покладено обов'язок відшкодувати шкоду, спричинену відповідним правопорушенням. Таке відшкодування здійснюється в порядку майнової відповідальності. Перелік правопорушень в сфері охорони і використання природно-заповідного фонду, що є підставами притягнення винних до юридичної відповідальності, міститься в Законі України «Про природно-

заповідний фонд України» (стаття 64). Цей перелік дається без розподілу відповідальності по видах і без встановлення конкретних стягнень. Встановлено, що відповідальність за порушення законодавства про природно-заповідний фонд несуть особи, винні у:

а) нецільовому використанні територій та об'єктів ПЗФ, порушенні вимог проектів створення та організації територій ПЗФ;

б) здійсненні в межах територій та об'єктів ПЗФ та їх охоронних зон забороненої господарської діяльності;

в) організації на територіях та об'єктах ПЗФ, в їх охоронних зонах господарської діяльності без попереднього проведення екологічної експертизи або з порушенням її висновків;

г) невжитті заходів щодо попередження і ліквідації екологічних наслідків аварій та іншого шкідливого впливу на території та об'єкти ПЗФ;

д) порушенні строків і порядку розгляду клопотань про створення територій та об'єктів ПЗФ;

е) порушенні вимог щодо використання територій та об'єктів ПЗФ;

є) перевищенні допустимих хімічних, фізичних, біотичних та інших впливів і антропогенних навантажень, порушенні вимог наданих дозволів на використання територій та об'єктів ПЗФ;

ж) псуванні, пошкодженні чи знищенні природних комплексів територій та об'єктів ПЗФ і зарезервованих для включення до його складу;

з) самочинній зміні меж, відведенні територій та об'єктів ПЗФ для інших потреб. Цей перелік не є закритим, тобто законодавство України може встановлювати відповідальність і за інші порушення законодавства про природно-заповідний фонд. Одночасно слід зазначити, що у спеціалізованому екологічному законодавстві визначені лише підстави притягнення до відповідальності (види правопорушень). Конкретні ж стягнення за їх вчинення передбачені в зведених кодифікаційних актах: заходи дисциплінарної відповідальності – в Кодексі законів про працю України, адміністративної відповідальності – в Кодексі України про адміністративні правопорушення, кримінальної відповідальності – в Кримінальному кодексі України, засади майнової відповідальності – в Цивільному кодексі України та в спеціальних нормативно-правових актах [2, с. 155]. До дисциплінарної відповідальності можуть притягатись особи, винні в невиконанні або неналежному виконанні своїх трудових обов'язків, пов'язаних зі здійсненням природоохоронних заходів. Такі обов'язки покладаються на них трудовим договором, укладеним між працівником та власником підприємства, установи, організації або уповноваженим ним органом. Види дисциплінарних стягнень та порядок їх накладення регулюються Кодексом законів про працю (КЗпП) від 10.12.1971 р. (з наступними змінами та доповненнями). При цьому для окремих категорій працівників (державних службовців, працівників служби охорони природно-заповідного фонду, лісової охорони, рибоохорони та деяких інших) статутами і

положеннями про дисципліну цих категорій працівників можуть передбачатись також інші дисциплінарні стягнення. Дисциплінарні стягнення застосовуються органом, якому надано право прийняття на роботу (обрання, затвердження і призначення на посаду) даного працівника. На працівників, які несуть дисциплінарну відповідальність за статутами, положеннями та іншими актами законодавства про дисципліну, дисциплінарні стягнення можуть накладатись також вищестоящими органами. Працівники, які займають виборні посади, можуть бути звільнені тільки за рішенням органу, який їх обрав, і лише з підстав, передбачених законодавством.

Дисциплінарне стягнення застосовується власником або уповноваженим ним органом безпосередньо за виявленням проступку, але не пізніше одного місяця з дня його виявлення, не рахуючи часу звільнення працівника від роботи у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю або перебування його у відпустці. Дисциплінарне стягнення не може бути накладене пізніше шести місяців з дня вчинення проступку. Законодавство про працю вимагає чіткого дотримання процедури накладення дисциплінарного стягнення. Перш за все власник або уповноважений ним орган повинен зажадати від порушника трудової дисципліни письмові пояснення. Стягнення оголошується в наказі (розпорядженні) і повідомляється працівникові під розписку. Стаття 88-1 КпАП встановлює адміністративну відповідальність у вигляді штрафу від одного до п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією об'єктів тваринного або рослинного світу чи без такої за порушення порядку придбання чи збуту об'єктів тваринного або рослинного світу. При цьому якщо такі самі дії вчинені щодо об'єктів тваринного або рослинного світу, які перебували в межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду, занесених до Червоної книги України або які охороняються відповідно до міжнародних договорів України, відповідні дії тягнуть за собою накладення штрафу від трьох до восьми неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією об'єктів тваринного або рослинного світу чи без такої. Стаття 88-2 КпАП передбачає адміністративну відповідальність за порушення правил створення, поповнення, зберігання, використання або державного обліку зоологічних, ботанічних колекцій та торгівлі ними. Такі дії тягнуть за собою накладення штрафу від трьох до семи неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією колекції або без такої. Кримінальна відповідальність у галузі охорони та використання територій і об'єктів природно-заповідного фонду передбачена за: порушення правил охорони надр (ч. 2 ст. 240 КК України); незаконну порубку лісу (ст. 246 КК України); незаконне полювання (ст. 248 КК України); умисне знищення або пошкодження територій, взятих під охорону держави, та об'єктів природно-заповідного фонду (ст. 252 КК України) [3, с. 345]. Цивільно-правова відповідальність за порушення законодавства про природно-заповідний фонд має вияв у відшкодуванні шкоди. Розміри шкоди, заподіяної внаслідок порушення законодавства про природно-заповідний фонд, визначаються на

основі кадастрової еколого-економічної оцінки включених до його складу територій та об'єктів, що проводиться відповідно до Закону України «Про природно-заповідний фонд України», та спеціальних такс, які затверджуються Кабінетом Міністрів України (ст. 65 Закону України «Про природно-заповідний фонд України»). Отже в нормативно-правовому регулюванні є недоліки, які тягнуть за собою багато непорозумінь при визначенні виду юридичної відповідальності в окремих випадках, також необхідність подальшого більш глибокого дослідження цього питання, в результаті якого буде розроблено і запропоновано відповідні пропозиції щодо вдосконалення законодавства із задекларованих проблем для уникнення колізій.

Список використаних джерел:

1. Про природно-заповідний фонд України : Закон України від 16 червня 1992 р. // Відом. Верхов. Ради України. – 1992. – № 34. – Ст. 502.
2. Ковтун О. М. Деякі аспекти юридичної відповідальності за порушення законодавства про природно-заповідний фонд України / О. М. Ковтун // Вісн. Акад. праці та соц. відносин Федерації профспілок України. – 2001. – № 3. – 153-157.
3. Мірошніченко А. М./ Земельне право України : // Навчальний посібник. – К: Алерта, ЦУЛ, 2011. – 678 с.

Лук'ян В.О.

студент,

Науковий керівник: Струтинська-Струк Л.В.

кандидат юридичних наук, доцент,

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

ДЖЕРЕЛА АЛЬТЕРНАТИВНИХ ЕНЕРГОРЕСУРСІВ В УКРАЇНІ: ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

У ХХІ столітті все більш нагальною стає потреба у збільшенні обсягів використання альтернативних енергоресурсів як на національному рівні так і у міжнародному масштабі. Це зумовлюється, насамперед, тим що для більшості країн головною проблемою залишається загроза енергетичної та екологічної кризи. За даними Independent statistics and Analysis тільки на 2007–2008 рр. запас нафти становить 1258 млрд. барелів, природного газу – 175,14 трлн. куб. м, вугілля – 909064 млн. тон. Проте використання традиційних енергоресурсів за рік складає для нафти – 31,2 млрд. барелів, для природного газу – 3,032 трлн. куб. м, для вугілля – 6417,144 млн. тон. За приблизними прогнозами багатьох іноземних ЗМІ цих запасів вистачить людству на 40-50 років [1].